

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KARABULUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/512)

Karar Tarihi: 5/11/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Recep KÖMÜRCÜ Alparslan ALTAN Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL
Raportör Yrd.	: Bülent ALTINSOY
Başvurucu	: Mehmet KARABULUT (T.C. Kimlik No: 29887458506)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 2012 yılında askerlik hizmetinin yerine getirilmesi sırasında meydana gelen ölüm olayına ilişkin etkili bir soruşturma yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/12/2012 tarihinde Bakırköy 11. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 5/11/2015 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından 14/7/2015 tarihinde başvuru hakkında Anayasa Mahkemesine sunulan görüş, başvurucuya 20/8/2015 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru dilekçesi ile başvuruya konu soruşturma dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun oğlu Mazlum KARABULUT (M.K.), Tekirdağ-Çerkezköy 3. Zırlı Tugay Mekanize Piyade Taburu 2. Mekanize Piyade Komutanlığında askerlik hizmetini

yerine getirmekte iken 13/3/2012 tarihinde ateşli silah yaralanması sonucu hayatını kaybetmiştir.

8. Olayın ardından başlatılan soruşturma kapsamında dinlenen tanıklar, birbirleriyle tutarlı olan ifadelerinde “*Piyade Er M.K.'nin askerlikle ve arkadaşlarıyla herhangi bir sorunu olmadığı, 13/3/2012 tarihinde saat 21:00-23:00 saatleri arasında Çerkezköy-Karlıköy cephaneliği 4 no'lu kulede diğer nöbetçi Piyade Er A.K. ile birlikte nöbetçi olduğu, saat 23:00 sularında yeni nöbetçi grubunu görmeleri üzerine A.K. ile birlikte kendi nöbet sorumluluk bölgelerinden ayrılarak 3 no'lu nöbet mahalline geldikleri, burada Piyade Er Mus.K. ve diğer askerler ile karşılaştıkları, alkollü vaziyette olan Mus.K.'nin aralarında müteveffanın da bulunduğu eski ve yeni nöbetçileri saf düzenine geçirdiği, onlara yanaşık düzen komutları vererek uymalarını istediği, birkaç komut yerine getirildikten sonra bu duruma sinirlenen müteveffa ile Mus.K. arasında tartışma çıktığı, bu tartışma sırasında itişip kakıştıkları, orada bulunanların müdahalesi ile birbirlerinden ayrıldıkları, bu sırada Mus.K.'nin çamurlu halde bulunan ellerini müteveffanın üzerindeki elbiseye temas ettirmesi üzerine müteveffanın ‘bunu annem yıkıyor’ diye bağırduğu, aralarındaki tartışmanın yeniden başladığı, bu olaylar esnasında aşırı derecede sinirlenmiş olan müteveffanın tartışma sırasında yere bırakmış olduğu silahının yanına hızla giderek yerden aldığı, mermi dolu şarjörü silahına taktığı, silahın kurma kolunu çekip bırakıp tam dolduruş yaptığı, dizlerinin üzerine çöktüğü, silahın namlusunu başının sağ tarafına dayadığı, bu esnada orada bulunan diğer askerlerden kim olduğu tespit edilemeyen biri tarafından ‘sıkmazsan şerefsizsin’ tarzında bir söz söylendiği, bu arada müteveffanın tetiğe bastığı” şeklinde beyanlarda bulunmuşlardır. Somut olaya ilişkin yürütülen soruşturma sonucunda verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararda da olayın, tanık beyanlarında anlatılan şekilde gerçekleştiğinin kabul edildiği anlaşılmaktadır.*

9. Olayın ardından M.K., ambulans ile önce Saray Devlet Hastanesine kaldırılmış; ardından Tekirdağ Devlet Hastanesine sevk edilmiş ancak uygulanan tıbbi tedavilere rağmen 14/3/2012 tarihinde saat 03:00’te hayatını kaybetmiştir.

10. Ölüm olayından sonra Tekirdağ Devlet Hastanesi morgunda ceset üzerinde yapılan ölü harici muayenesinde “*cesedin baş bölgesinde sol temporo-ocibital bölgede 1x1 cm. ebatlarında ateşli silah mermi giriş deliği olduğu, sağ temporal bölgede sağ kulağın 2 cm. üzerinde 8x3,5 cm. ebadında mermi çıkış deliği yarası olduğu ve dokuların derinlemesine parçalanmış olduğu*” tespit edilmiştir.

11. İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Morg İhtisas Dairesinin 29/6/2012 tarihli otopsi raporunda, müteveffanın cesedi üzerinde yapılan dış muayenede “*sağ frontoparietelde yıldızvari şekilde 8,4x5,5 cm'lik ön üst kısmında az miktarda is bulaşığı ve barut kakmaları bulunan ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası, sol parietelde 2x0,8cm'lik ateşli silah mermi çıkış yarası görüldüğü*” saptanmıştır. Anılan raporda müteveffanın cesedi üzerinde yapılan iç muayenede ise “*müteveffanın sağ parietotemporalde içinde etrafında is bulaşığı bulunan kemik fragmanları ve ateşli silah mermi çekirdeği girişine bağlı 4,5x5 cm.'lik iç tabulası daha geniş olan kemik doku defektinden bir adet frontal öne, bir adet aşağı öne ve bir adet arkaya seyreden kırık hatlarının izlendiği, sol perietelde 1,5 cm. çaplı ateşli silah mermi çıkışına bağlı dışa kanama gösteren dış tabulası geniş kemik doku defektinden 4 adet lineer kırık hattının çıktığı, bunlardan birinin ortaya ve öne doğru seyirle sutur hatlarında kaldığı, bir diğerinin aşağı yana seyirle ikiye ayrıldığı, bir diğer kırık hattın ise arka ve sağa seyirle sağdan gelen kırık hattı ile birleştiği*” tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında yapılan inceleme neticesinde “*ateşli silah mermi çekirdeği giriş deliği cilt altı bulgularına göre atışın bitişiğe yakın mesafe (0-2 cm.) dahilinde yapılmış olduğu, cesetten mermi çekirdeği elde*

edilemediği, kişinin ölümünün ateşli silah yaralanmasına bağlı kafatası kırığı ile birlikte beyin kanaması ve beyin doku harabiyeti sonucu meydana geldiği” sonucuna ulaşılmıştır.

12. Olayın ardından olayı açık ve net olarak gördükleri tespit edilen A.K., T.Y., H.A., L.S, B.E.G, ve B.Ç., alınan ifadelerinde müteveffanın olay esnasında yere çökerek tüfeğin dipçığı yere dayalı vaziyette iken tüfeğin namlusunu sağ şakağına dayadığını ve bir el ateş ettiğini, kendisini vurduktan sonra çöker vaziyette ileriye dönük olarak sol yanına kıvrılmış vaziyette düştüğünü, olayın çok hızlı gerçekleştiğini ve olay sırasında hiç kimsenin müteveffaya ateş etmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığını beyan etmişlerdir. Somut olay kapsamında dinlenen ve atış sesini duyan diğer tanıklar da olay esnasında tek el silah sesi duyulduğunu belirtmişlerdir.

13. Otopsi raporunda ayrıca müteveffanın kanında 35 mg/dl değerinde etenol (alkol) bulunduğu tespit edilmiştir. Anılan maddenin olay sonrasında verilen ilaçların etken maddesi olmadığı ve her saat başı kandaki değerinde 12 promil düzeyinde azalma olduğu belirlenmiştir. Somut olay kapsamında ifadeleri alınan L.S., B.Ç., ve M.A.I. da müteveffanın olay öncesinde alkollü olduğunu ve üzerinde alkol kokusu bulunduğunu beyan etmişlerdir.

14. Çorlu İlçe Jandarma Komutanlığı Olay Yeri İnceleme Birimince yapılan incelemede, olayda kullanılan tüfek üzerinde yapılan parmak izi çalışmaları neticesinde mukayeseye elverişli herhangi bir bulgu elde edilememiştir.

15. Çorlu İlçe Jandarma Komutanlığı Olay Yeri İnceleme Birimince hazırlanan rapordan *“bulgular üzerinde yapılan incelemeler sonucu Askeri Savcıya silaha takılı şarjörde 28 adet ve namlu yatağında 1 adet olmak üzere toplam 29 adet fişek bulunduğu söylenildiği, ancak silaha takılı şarjör içerisindeki mühimmatların şarjörden çıkarılarak yapılan sayımında 1 tanesi namlu yatağında 27 tanesi ise şarjörde olmak üzere toplam 28 adet fişek bulunduğu görülmesi üzerine Askeri Savcının telefonla bilgilendirildiği”* anlaşılmıştır.

16. Müteveffanın nöbete götürmüş olduğu iki dolu şarjörden (60 adet mermi) bir tanesinin içinde 2 merminin eksik olduğunun tespiti üzerine düzenlenen mühimmat sayım tutanağında *“olayın havanın karanlık olduğu saatlerde gerçekleşmesi nedeniyle gün ağardıktan sonra arama başlatıldığı ve bu aramada Olay Yeri İnceleme Ekibince 1 adet boş kovanın 3 no'lu nöbet kulübesi civarında bulunduğu, aramaların devam etmesi sonucunda 1 adet merminin de müteveffanın nöbet tuttuğu 4 no'lu nöbet kulesi giriş kapısına yaklaşık 1-1,5 metre mesafede Piyade Er E.D. tarafından bulunduğu ve bu bulgular ışığında yapılan mühimmat sayımında müfrezede herhangi bir mühimmat eksikliğine rastlanmadığı”* belirtilmiştir.

17. Ankara Jandarma Kriminal Daire Başkanlığının Kimyasal İnceleme Şubesinde yapılan incelemede *“müteveffaya ait savplar ve giysiler üzerinde yapılan incelemede delinme kurşun ya da atış artıklarına rastlanmadığı”* rapor edilmiştir. Anılan raporda yer alan “not” kısmında ise *“olayda kullanılan silahın cinsine, tutuş şekline silah üzerinde yapılan tadilata ve patlamanın olup olmamasına bağlı olarak ateş eden ele atış artıkları bulaşamayabileceği, toplu tabancaların veya uzun namlulu silahların kullanıldığı olaylarda tetiği çeken ele atış artıklarının bulaşma ihtimalinin çok zayıf olduğu”* belirtilmiştir.

18. Ankara Jandarma Kriminal Daire Başkanlığının Balistik İnceleme Şubesinde olayda kullanılan silah ve mermi kovanı üzerinde yapılan incelemede *“tetkik için gönderilen T0624-06 1009003391 seri numaralı silahın (M.K.'ya zimmetli) 5,56 mm. çapında fişek istimal eden HK33 E marka tüfeğin yapılan tetkik kontrol ve muayenesinde emniyet ve ateş*

ayar mandalının sağlam ve işler durumda olduğu, atışa mani herhangi bir arızasının bulunmadığı, suça konu bir adet 5,56x45 mm. çaplı kovanın T0624-06 1009003391 silahtan atıldığı belirlendiği” saptanmıştır.

19. Soruşturma kapsamında M.K.ya birlik Komutanlığınca kendisine zimmetli tüfeği ile ilgili mekanik nişancılık ve atış eğitimi konusunda gerekli eğitimlerin verildiği, emniyet ve kaza önleme ile ilgili emir ve talimatların tebliğ edildiği, ayrıca M.K.nın rehberlik ve danışma faaliyetleri sonucunda herhangi bir problemine rastlanmadığı tespit edilmiştir.

20. M.K.nın hayatını kaybettiği olaya ilişkin yapılan soruşturma sonucunda Kara Kuvvetleri Komutanlığı 5. Kolordu Komutanlığı Askeri Savcılığı, 7/9/2012 tarihli ve E.2012/411, K.2012/124 sayılı kararıyla “*müteveffanın, diz çökmüş vaziyette iken kendisine zimmetli tüfeği başının sağ bölgesine bitişik veya 2 cm. mesafeden bir el ateş etmek suretiyle intihar ettiğini*” belirterek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

21. Başvurucu anılan karara merminin giriş çıkış deliğinin konumunun net olarak belirlenmesi, silah üzerindeki parmak izlerinin temini ve ölüm olayında ihmali bulunan sorumluların cezalandırılması taleplerini de içerecek şekilde itiraz etmiştir.

22. Başvurucunun anılan itirazı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı 3. Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesinin 22/10/2012 tarihli ve K.2012/352 sayılı kararıyla reddedilmiştir. Kararda, başvurunun merminin giriş çıkış deliğinin konumunun belirlenmesi hususunda yaptığı itiraza ilişkin olarak “*olay yerinde yapılan harici muayenede giriş ve çıkış deliğinin yanlış değerlendirilebileceği, otopsi raporunda merminin başa girdiği nokta, izlediği yol ve çıkış deliğinin ayrıntılı olarak anlatıldığı ve olayın nasıl gerçekleştiği konusunda tereddüt bulunmadığı*” ifade edilmiştir.

23. İtirazın reddine ilişkin kararda ayrıca başvurunun, müteveffanın nöbetinin ardından silahını silahlığa teslim etmesi gerekirken silahıyla nasıl serbestçe dolaşabildiğine dair ayrı bir soruşturma yapılması gerektiği yönündeki itirazının, ölüm olayında doğrudan etken olmayıp olayla illiyet bağının bulunmadığı, ancak bu iddiaların da ayrı bir soruşturma konusu olabileceğinden bahisle yapılan araştırmada ilgili personel hakkında kamu davası açıldığı, ölüm olayından önce müteveffa ile tartışan Mus.K. hakkında ise kasten yaralama suçundan soruşturma başlatıldığı belirtilmiştir. Bireysel başvuru formu ve ekleri ile soruşturma dosyasında, söz konusu yargılama süreçlerinin akıbeti hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

24. Anılan karar 22/11/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

25. Başvurucu 17/12/2012 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

26. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “*İntihara yönlendirme*” başlıklı 84. maddesi şöyledir;

“(1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.”

27. 4/2/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar” başlıklı 172. maddesi şöyledir:

“(1) Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar gören ile önceden ifadesi alınmış veya sorguya çekilmiş şüpheliye bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii gösterilir.

(2) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni delil meydana çıkmadıkça, aynı fiilden dolayı kamu davası açılmaz.

...”

28. 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun “Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz” kenar başlıklı 107. maddesi şöyledir:

“Askerî savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri ile şüpheli ve suçtan zarar görene bildirilir.

Bu karara karşı teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri ya da suçtan zarar gören, kararın kendilerine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde kararı veren askerî savcının teşkilâtında olduğu askerî mahkemeye yer itibarıyla en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askerî mahkemenin tayininde kararsızlık olursa, bu husus Millî Savunma Bakanlığınca giderilir. İtiraz isteminde kamu davasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir.”

29. Anılan Kanun'un “İtirazın reddi” kenar başlıklı 109. maddesi şöyledir:

“İtiraz süresi içinde yapılmamış veya sebep gösterilmemişse veyahut kamu davasının açılması için yeter sebepler bulunmazsa askerî mahkeme itirazı reddeder.

Ret kararı suçtan zarar görene; eğer itiraz, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri tarafından yapılmış ise bu makama tebliğ olunur ve ayrıca askerî savcıya ve şüpheliye bildirilir.

İtiraz reddedildikten sonra kamu davası ancak yeni olaylara ve yeni delillere dayanılarak açılabilir.”

30. 353 sayılı Kanun'un “İtirazın kabulü” kenar başlıklı 110. maddesi şöyledir:

“Askerî mahkeme, itirazın yerinde ve haklı olduğuna kanaat getirirse, şüpheli hakkında kamu davası açılmasının gerekli olduğuna karar verir ve evrakı yetkili askerî savcıya gönderir.

Bu karar üzerine askerî savcı soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu davasını açar.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 5/11/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucaunun 17/12/2012 tarihli ve 2013/512 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünöldü:

A. Başvurucaunun İddiaları

32. Başvurucau, oğlunun hayatını kaybettiği olayın ardından başlatılan soruşturmaının etkili bir şekilde yürütölmediğini, bu kapsamda;

i. Olaydan sonra yapılan ölü muayenesinde, kurşunun müteveffanın sol şakağından girip sağ kulağıının üstünden çıktığı tespit edilmesine rağmen Adli Tıp Kurumunca hazırlanan raporda mermi giriş deliğinin sağ alın üstü, çıkış deliğinin ise sol kulak altı olarak gösterildiğini, Savcılıkça verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararının da Adli Tıp Kurumu raporu ile uyumlu olduğunu ancak mermi giriş deliğinin küçük, mermi çıkış deliğinin ise geniş olması gerekirken Adli Tıp Kurumu raporunda mermi giriş deliğinin büyük, mermi çıkış deliğinin ise küçük olarak belirtildiğini; soruşturmada bu konudaki çelişkilerin giderilmediğini,

ii. Olay Yeri İnceleme ekibi tarafından silah üzerinde parmak izi alınmadan mermi sayımı yapıldığını, böylelikle şarjörün çıkarılması için silahla temas edilmesi nedeniyle silahın üzerindeki parmak izlerinin yok edildiğini,

iii. Olaydan sonra içinde 30 mermi bulunan şarjörde yapılan mermi sayımında 28 mermiye ulaşıldığını, oğlunun başına tek mermi isabet ettiği hâlde eksik diğer merminin araştırılmadığını,

iv. Oğlunun nöbeti sona erdikten sonra silahını silahlığa teslim etmesi gerekirken askerî birlik içinde silahıyla nasıl serbestçe dolaşabildiğinin araştırılmadığını belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, etkin bir soruşturma yapılması ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucau tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru formu ve ekleri bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde, başvurucaunun şikâyetlerinin ölüm olayının ardından yürütölen soruşturma sürecine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucau her ne kadar Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucaunun şikâyetinin özünün, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

34. Öte yandan başvurucaunun iddiaları yalnızca ölüm olayına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yapılmadığına dair şikâyetlere dayandığı için başvuru, sadece Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlölüklerin usul boyutu çerçevesinde incelenecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Yaşam hakkına yönelik yapılacak bir incelemede öncelikle başvuru ehliyeti ve ihlal iddiasının incelenmesinde- menfaatinin bulunup bulunmadığı denetlenmelidir. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği yaşamını kaybeden kişiler açısından bu hakka yönelik bir başvuru, ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişilerin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Başvurucu, başvuru konusu olayda ölen kişinin babası olup olaya ilişkin yürütülen soruşturma sürecini etkin bir şekilde takip etmiştir. Bu nedenle gerçekleşen ölüm olayı ile ilgili yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesindeki yaşam hakkının ihlali niteliğinde olduğunun tespitinde başvuru ehliyeti açısından bir eksikliği bulunmamaktadır.

36. Ayrıca başvuru ehliyeti, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine dair iddiasının 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

37. Bakanlığın başvuru hakkındaki görüş yazısında -öncelikli olarak- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları uyarınca yaşam hakkı kapsamında yürütülecek ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için yetkililerin resen harekete geçmesi, soruşturmayı yürüten kişilerin olaylara karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olmaları; soruşturmanın, ölenin ailesinin meşru çıkarlarının korunması için yeterli ölçüde kendilerine açık olması, makul bir hızlilik içinde yürütülmesi, sorumluların belirlenmelerine ve gerekirse cezalandırılmalarına imkân verecek nitelikte olması gerektiği ifade edilmiştir.

38. Bakanlık görüşünde -yine AİHM kararlarına dayanılarak- somut olayda varılan sonuçla ilgili değil; bu sonucu doğuran araçlarla ilgili bir yükümlülüğün söz konusu olduğu, yetkililerin somut olaya ilişkin delillerin toplanabilmesi için kendilerinden beklenen bütün makul önlemleri almaları gerektiği, soruşturmada sorumlu kişi ya da kişilerin tespit edilmesini engelleyebilecek nitelikteki her eksikliğin onun etkinliğine zarar verebileceği, etkili bir yargısal denetim oluşturma şeklindeki pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka ceza davası açılmasını veya her ceza davasında mahkûmiyet kararı verilmesini gerektirmediği, mağdurlara idari ve hukuki dava yollarının açık olmasının da yeterli görülebileceği belirtilmiştir.

39. Bakanlık görüşünde -mevcut başvuru ile ilgili olarak- müteveffanın ölümü ile aynı anda adli soruşturmaya başlandığı, askerî savcı eşliğinde olay yeri incelemesi yapıldığı, ölü muayene ve otopsi işlemlerinin gerçekleştirildiği, kriminal incelemeler yapıldığı, tanıkların dinlendiği, adli soruşturmanın başvurucuya açık olarak yürütüldüğü ve kısa sürede sonuçlandırıldığı görüşüne yer verilmiştir.

40. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden -Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu

protokoller kapsamındaki- herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

41. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

42. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin -negatif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra -pozitif bir yükümlülük olarak- yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 50, 51).

43. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usul boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir resmî soruşturma yürütmek durumundadır. (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54). Bu usul yükümlülüğünün gerekli şekilde yerine getirilmemesi hâlinde devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle soruşturma yükümlülüğü, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini oluşturmaktadır (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 29).

44. Yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit ederek sorumluların adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil; uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer yandan burada yer verilen değerlendirmeler, Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuruçulara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği, yahut devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

45. Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlayabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57, *Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 94).

46. Ölüm olayına ilişkin yapılacak etkili bir soruşturma kapsamında yetkililerin; tanıkların ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde yaralanmalar ile ilgili eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması, ölüm sebebinin objektif analizinin yapılması ve söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için mümkün olan tüm tedbirlerin alınması gibi işlemleri yapmaları gerekmektedir. Ölüm sebebinin veya olası sorumlulukların tespit edilmesini olumsuz yönde etkileyecek nitelikteki her türlü eksiklik, etkili bir soruşturma yürütülmesi açısından risk teşkil edebilecektir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Giuliani ve Gaggio/İtalya* [BD], B. No: 23458/02, 24/3/2011, § 301; *Mehmet Köse/Türkiye*, B. No: 10449/06, 1/4/2014, § 64).

47. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ek olarak her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58).

48. Somut olayda başvuru, oğlunun hayatını kaybettiği olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmediğini ve soruşturma kapsamındaki çelişkilerin giderilmediğini ileri sürmektedir.

49. Bu çerçevede, başvuru konusu olayda yürütülen ceza soruşturmasındaki işlemlere bakıldığında ölüm olayının ardından Askerî Savcılık tarafından derhâl soruşturma başlatıldığı, tanıkların dinlendiği, detaylı bir olay yeri incelemesi yapıldığı, olay yerinin fotoğraf ve görüntülerinin alındığı, olay yeri krokisinin çizildiği, olaya ilişkin delillerin toplanarak koruma altına alındığı, olayda kullanılan silaha ve müteveffanın eşyalarına el konulduğu, silah üzerinde parmak izi araştırılması yapıldığı ancak silah üzerinde yapılan parmak izi çalışmalarında mukayeseye elverişli herhangi bir bulgu elde edilemediği, müteveffaya ait svap ve giysiler üzerinde kimyasal analizler yapıldığı, silah üzerinde balistik incelemelerin yapıldığı, olay yerinde bulunan boş kovanın müteveffanın kullandığı silahtan çıktığının tespit edildiği, müteveffanın cesedi üzerinde ölü muayenesi ve otopsi işlemlerinin uygulandığı, bu işlemler neticesinde müteveffanın bitişiğe yakın mesafeden açılan ateş sonucu ateşli silah yaralanmasına bağlı kafatası kırığı ile birlikte beyin kanaması ve beyin doku harabiyeti sonucu hayatını kaybettiğinin anlaşıldığı, yaklaşık altı ay süren soruşturma sürecinin ardından müteveffanın kendi kasti eylemi sonucu hayatını kaybettiği sonucuna ulaşılarak kovuşturmayaya yer olmadığına karar verildiği ve anılan karara yapılan itirazın da reddedildiği tespit edilmiştir.

50. Başvuru, olaydan sonra yapılan ölü harici muayenesinde kurşunun müteveffanın sol şakağından girip sağ kulağının üstünden çıktığının tespit edilmesine rağmen Adli Tıp Kurumunca hazırlanan raporda mermi girişi deliğinin sağ alın üstü, çıkış deliğinin ise sol kulak altı olarak gösterildiğini ancak anılan çelişkinin soruşturma kapsamında giderilemediğini iddia etmektedir. Olayın hemen ardından yapılan ölü harici muayenesinin ceset üzerinde yapılan gözlemlere, Adli Tıp Kurumu tarafından yapılan otopsi sonucu hazırlanan raporun ise ceset üzerindeki hem dış hem de iç muayene işlemlerinden elde edilen bulgulara dayandığı; somut olayda da alanında uzman hekimlerce düzenlenen otopsi raporunda merminin başa girdiği nokta, izlediği yol ve çıkış deliğinin ayrıntılı olarak anlatıldığı, ayrıca müteveffanın başının sağ kısmında is bulaşığı ve barut kakmaları tespit edildiği anlaşılmıştır. Bunun yanında olayı açık ve net olarak gördüğü tespit edilen tanıkların, müteveffanın olay esnasında yere çökerek tüfeğin dipçığı yere dayalı vaziyette iken tüfeğin namlusunu sağ şakağına dayadığını ve bir el ateş ettiğini, ardından da sol yanına kıvrılmış vaziyette düştüğünü belirten ifadeleri dikkate alındığında soruşturma kapsamında olay anının yeterince aydınlatıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

51. Başvurucunun bir diğer iddiası da içinde 30 mermi bulunan şarjörle ilgili olarak olaydan sonra yapılan mermi sayımında 28 mermiye ulaşıldığı, oğlunun başına tek mermi isabet ettiği hâlde eksik kalan diğer merminin araştırılmadığı yönündedir. Başvuru konusu olayda, olayın hemen ardından olayda kullanılan silahın şarjöründe toplam 28 mermi bulunduğu ve 2 merminin eksik olduğunun tespit edildiği, yapılan aramada havanın da karanlık olması nedeniyle anılan mermilerin bulunamadığı, gün ağardıktan sonra yapılan aramada ise olayda kullanıldığı tespit edilen 1 adet boş kovanın olay yerinde, 1 adet kullanılmamış merminin de müteveffanın olaydan önce nöbet tuttuğu kulübenin yakınlarında

bulunduğu anlaşılmıştır. Bu bulgular kapsamında yapılan mühimmat sayımı sonucunda askerî birlikte herhangi bir mühimmat eksikliğine rastlanmamıştır. Ayrıca olayın görgü tanıklarının ve olayı görmeyip silah sesini duyma mesafesinde bulunan tanıkların ifadelerinde tek el ateş edildiğinin belirtildiği, olay kapsamında alınan tıbbi raporlarda da müteveffanın başına isabet eden tek kurşunla hayatını kaybettiği sonucuna ulaşıldığı düşünüldüğünde yürütülen soruşturma kapsamında başvurusunun iddialarına yönelik bir eksiklik bulunmadığı değerlendirilmiştir.

52. Somut olayın gerçekleşme şekline ve şartlarına bakıldığında, müteveffanın nöbetinin ardından silahını silahlığa teslim etmesi gerekirken silahıyla nasıl serbestçe dolaşabildiğine dair şikâyetler ile ölüm olayı arasında illiyet bağı bulunmadığı ve gerek söz konusu şikâyetin gerekse de ölüm olayından önce müteveffa ile tartışan Mus.K.nın müteveffaya yönelik kasten yaralama suçunu işlediğine dair şüphelerin ayrı soruşturmalara konu yapıldığı anlaşılmaktadır.

53. Öte yandan ölüm olayına ilişkin yürütülen soruşturmanın, sorumluların tespit edilmesine ve gerekiyorsa cezalandırılmasına imkân verecek nitelikte olması gerekmektedir. Bu bağlamda somut olay incelendiğinde tanık ifadelerinde ve soruşturma sonucu verilen kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararda, müteveffanın başına silahı dayadığı esnada olay yerinde bulunan kişilerden biri tarafından “sıkmazsın şerefsizsin” tarzında tahrik edici bir söz söylendiği belirtilmektedir. Ancak soruşturma dosyasında anılan sözleri söyleyen kişinin kimliğini tespit etmeye yönelik bir araştırma yapılmadığı gibi söz konusu eylem nedeniyle soruşturma yürütülüp yürütülmediğine ilişkin bir bilgi de bulunmadığı tespit edilmiştir.

54. Somut olayda müteveffanın öfkeli bir hâlde başına silah dayadığı sırada söylenen ve müteveffanın kendini öldürme konusundaki eğilimini güçlendirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan sözlerin, müteveffanın ölümü üzerindeki olası etkilerinin araştırılması gerekmektedir. Zira müteveffa her ne kadar kendi iradesiyle hayatına son vermiş ise de müteveffanın bu yöndeki iradesini etkileyecek hususların da soruşturma kapsamında araştırılması ve gerektiğinde kusurlu bulunanların cezalandırılmasına imkân verecek nitelikte bir kamu davası açılması gerekmektedir.

55. Açıklanan nedenlerle somut olayda, müteveffadaki intihar eğilimini güçlendirebilecek nitelikteki tahrik edici sözlerin kim tarafından söylendiğinin yeterince araştırılmadığı ve soruşturma kapsamında bu durumun ölüm olayı üzerindeki olası etkilerine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşıldığından yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

56. Başvurucu; ihlalin tespitiyle yeniden soruşturma yapılmak üzere dosyanın ilgili mercie gönderilmesi, uğradığı zararlar için maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

57. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

58. Mevcut başvuruda yaşamı koruma ve etkili bir soruşturma yürütülmesi yükümlülükleri kapsamında Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olduğundan ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak ve yeniden soruşturma yapılmak üzere dosyanın ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

59. Başvurucu tarafından maddi ve manevi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber yeniden soruşturma yapmak üzere dosyanın ilgili savcılığa gönderilmesine karar verilmesinin, başvurunun ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

60. 172,50 TL tutarındaki bireysel başvuru harcının başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiği iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvuru konusu olayda, yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapmak üzere, kararın bir örneğinin Kara Kuvvetleri Komutanlığı 5. Kolordu Komutanlığı Askeri Savcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuru harcından ibaret olan 172,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına

5/11/2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL